

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Військово-юридичний інститут
Кафедра загальновійськових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри
загальновійськових дисциплін

полковник

Станіслав КОРОЛЬОВ

« _____ » _____ 20____ р.

ЛЕКЦІЯ № 2
з навчальної дисципліни
«ЗАГАЛЬНА ТАКТИКА»

Модуль 1. Тактична підготовка солдата та командира відділення

Змістовий модуль 1.3. Механізоване відділення в бою, на марші та при розташуванні на місці

Заняття 1.3.1. Організаційно-штатна структура та озброєння механізованого відділення. Робота командира відділення з організації бою (дій)

Тема: «Організаційно-штатна структура та озброєння механізованого відділення. Робота командира відділення з організації бою (дій)»

Навчальний потік: 4 курс інституту

Час: 90 хв.

Місце: лекційна аудиторія

Навчальні та виховні цілі:

Вивчити:

- організацію і озброєння механізованого відділення Сухопутних військ України;
- дії механізованого відділення в обороні та в наступі;
- порядок і зміст роботи командира механізованого відділення щодо організації бою (дій);
- способи і засоби управління механізованим відділенням в бою.

Виховувати:

- широкий оперативно-тактичний кругозір;
- зацікавленість щодо вивчення навчальної дисципліни.

Навчальні питання і розподілення часу (слайд 2):

№ з./п.	Зміст занять, навчальні питання	Час, хв.
I	Вступна частина	5
II	Основна частина	80
	1. Організаційно-штатна структура та озброєння механізованого відділення.	30
	2. Загальні положення щодо організації бою (дій) механізованого відділення.	30
	3. Робота командира відділення з організації бою (дій).	20
III	Заклучна частина	5

Навчально-матеріальне забезпечення:

1. Мультипроектор Infocus;
2. Слайди за темою лекції, підготовані за комп'ютерною програмою Microsoft PowerPoint;

Навчальна література :

1. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина III. Взвод, відділення, екіпаж танка. – Київ: Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, 2016. – 260 с.
2. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина II. Батальйон, рота. – Київ: Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, 2016. – 217 с.
3. Тактика механізованих підрозділів (механізований взвод): Навчальний посібник / Похнатюк С.В., Андрієнко А.М., Слободянюк Р.В., Вірко Є.В., Шишков В.А., Годій М.В., Антонов Г.А. – Львів: НАСВ, 2016. – 472 с.
4. Основи застосування механізованого відділення (танка) в сучасному загальновійськовому бою: Навчальний посібник/І.В. Репін, Є.В. Вірко – Львів: АСВ, 2013. – 209 с.
5. Загальна тактика (солдат, механізоване відділення) : навч. посіб. / С. М. Мельник, К. А. Радченко, Г. А. Зміївський, В. В. Пугач. – Харків : Право, 2019. – 224 с.
6. Альбом схем. Тактичні дії механізованих підрозділів. – Л.: НАСВ, 2018. –70 с.
7. Тактика загальновійськових підрозділів. Навчальний посібник. — Київ: НАОУ, 1998, с. 27...49.
8. Рекомендації механізованим підрозділам щодо дій на полі бою в сучасних умовах. Методичний посібник. К., ГУ БП СВ, 2002.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДЕННЯ

Дана лекція є лекцією інформаційного типу. Вона повинна починатися з короткого вступу, у якому до аудиторії доводиться тема лекції, її значення у системі підготовки військового фахівця, цільова настанова і план лекції. Також необхідно дати стисло характеристику навчальної літератури, яка рекомендується.

В основній частині лекції, при розгляданні кожного питання, доцільно формулювати проблему, яка розглядається, встановлювати її зв'язок із майбутньою діяльністю військового фахівця.

Розкриття питань лекції, як і її загального змісту, здійснюється шляхом раціонального поєднання методів індукції і дедукції, прийомів викладання від часткового до загального. Лекція повинна формувати у тих, хто навчається, здатності до абстрактного мислення. Викладення матеріалу повинно супроводжуватися демонстрацією слайдів.

Лекція повинна закінчитися формулюванням стислих висновків з матеріалу, який розглядався, викладенням рекомендацій для самостійної роботи, якщо вони не були дані раніше у ході лекції та відповідями викладача на питання курсантів.

ВСТУП

Механізоване відділення є первинним військовим формуванням, складовим елементом механізованого взводу, яке маючи на озброєнні різні засоби ведення бою, здатне успішно боротися з танками, іншими броньованими і вогневими засобами противника, знищувати його живу силу, літаки і вертольоти, що низько летять. Відділення здатне стрімко наступати, стійко оборонятися, вести розвідку, діяти у вогневій засідці, в охороні і виконувати інші бойові завдання. При виконанні бойових завдань воно діє, як правило, у складі взводу, а в розвідці, бойовій, похідній і сторожовій охороні може діяти і самостійно.

У залежності від завдання, яке виконується, дій противника, характеру місцевості та інших умов обстановки відділення пересувається і веде дії на бойовій машині піхоти або на бронетранспортері, у пішому порядку (взимку – на лижах), а іноді і десантом на танку.

Матеріал лекції є синтезом наукової, навчально-методичної літератури з питань тактики дій та управління механізованим відділенням в основних видах бою (тактичних дій) з урахуванням сучасного досвіду застосування підрозділів ЗС України в антитерористичній операції та Операції об'єднаних сил, досвіду участі підрозділів армій провідних країн світу у локальних війнах і збройних конфліктах сучасності.

Майбутній офіцер-військовий юрист в межах предметних компетентностей повинен знати організаційно-штатну структуру, озброєння, бойові можливості механізованого відділення, вміло та тактично грамотно реалізовувати їх у бою (діях). Допомогти йому в цьому – основна мета лекції.

БМП-1 (СРСР)

БМП-2 (СРСР)

БМП-3 (СРСР)

БТР-70 (СРСР)

БТР-3 (Україна)

Танк Т-84 «Оплот» (Україна)

1. Організаційно-штатна структура та озброєння механізованого відділення

1.1. Організаційно-штатна структура механізованого відділення

Механізоване відділення (слайд 5) є первинним військовим формуванням, що організаційно входить до складу механізованого взводу і складається з 9 чоловік.

До механізованого відділення на БМП входять:

- командир бойової машини – командир відділення SL (АК-74);
- заступник командира бойової машини – навідник-оператор GunOp (АКС-74У);
- механік-водій (у 1 мвід – старший механік-водій) DVR (АКС-74У);
- кулеметник MG (РПК-74);
- гранатометник Gr (РПГ-7);
- стрілець – помічник гранатометника AsGr (АК-74);
- снайпер S (СВД) ;
- старший стрілець SrR (АК-74);
- стрілець R (АК-74) (у 1 мвід – стрілець-санітар).

При озброєнні відділення бронетранспортером замість механіка-водія (старшого механіка-водія) у штаті знаходиться водій (старший водій), замість заступника командира бойової машини-навідника-оператора – заступник командира бойової машини-навідник кулемета.

Організаційно-штатна структура механізованого відділення не є сталою. Існує також варіант штату механізованого відділення, в якому замість снайпера може бути другий кулеметник (РПК-74), або замість двох кулеметників (РПК-74) – кулеметний розрахунок, озброєний кулеметом ПКМ, у складі навідника кулемету і номера обслуги.

При виконанні бойових завдань відділення може поділятися на бойові групи, які виконують самостійні завдання. Склад бойових груп у відділеннях різної організаційно-штатної структури надається у додатку 1.

1.2. Озброєння механізованого відділення

На озброєнні механізованих (слайд 6) відділень знаходяться бойові машини піхоти БМП-2 (БМП-1), бронетранспортери БТР-80 (БТР-70), ручні (станковий) кулемети, автомати, снайперські гвинтівки, ручні протитанкові гранатомети, ручні гранати.

Бойова машина піхоти БМП-2

Бойова машина піхоти БМП-2 (рис. 1.1, слайд 6) є транспортним і потужним вогневим засобом механізованого відділення.

Озброєння БМП дозволяє, як з місця так і з ходу, знищувати танки, інші броньовані машини на відстанях від 75 до 3000 м (для ПТРК «Конкурс» – до 4000 м), вогневі засоби і живу силу противника, руйнувати його фортифікаційні спорудження, а також уражати низько літаючі літаки,

вертольоти та інші повітряні цілі. При знаходженні особового складу всередині БМП (слайд 7) забезпечується ведення ним прицільного вогню із особистої зброї

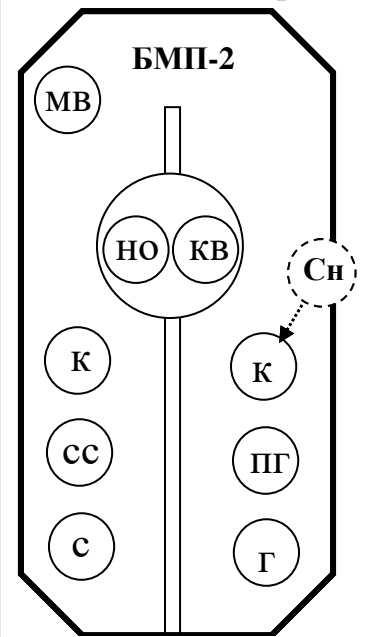

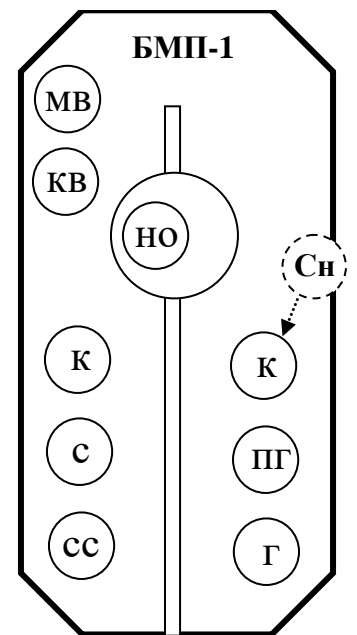
Рис. 1.1. Бойова машина піхоти БМП-2 і розміщення особового складу

через бійниці в бортовій броні машини.

Броня і обладнання БМП забезпечують захист особового складу від ураження вогнем стрілецької зброї і сколками снарядів, від уражаючих факторів зброї масового ураження. Машина має високу рухомість, прохідність і маневреність, які доповнюються її здібністю подолати водні перешкоди вплавав.

Додаткове обладнання машини дозволяє проробляти проходи в інженерних загородженнях, швидко відривати окопи для обладнання вогневих позицій і укриттів для БМП, ставити аерозольні завіси для осліплення противника.

На БМП встановлені інфрачервоні прилади спостереження і комбінований приціл пасивно-активного типу, що дозволяє вести бій вночі без візуального демаскування машини.

Бойова і технічна характеристика бойової машини піхоти БМП-2 (слайд 8):

- бойова вага, т 14+2%;
- екіпаж, чол. 10 (3 – екіпаж, 7 – десант);
- десант, чол. 7;
- озброєння:
 - 30 мм автоматична гармата 2А42, нарізна, двохстрічкового живлення, стабілізована у двох площинах, із дубльованим наведенням;
 - 7,62 мм кулемет ПКТ;

- ПТРК 9П135М «Фагот» (або «Конкурс»);
- прицільна дальність стрільби із гармати, м:
 - БТ снарядами 2000;
 - ОТ и ОФЗ снарядами 4000;
 - по повітряних цілях (на дозвукових швидкостях на висоті 2000 м) 2500;
- боєкомплект:
 - до гармати, пострілів 500;
 - до кулемета ПКТ, набоїв 2000;
 - до ПТРК, ракет 4;
- потужність двигуна, кВт (к.с.) 220 (300);
- максимальна швидкість, км/год.:
 - максимальна по шосе 65;
 - середня по сухій ґрунтовій дорозі 40...50;
 - на плаву 7;
- запас ходу по шосе, км 550...600.

Бронетранспортер БТР-80

Бронетранспортер БТР-80 (рис 1.2, слайд 9) є транспортним і вогневим засобом механізованого відділення. За рівнем вогневої могутності він значно поступається БМП, але завдяки колісній базі він має більш високі показники мобільності і комфорту для особового складу при пересуванні. Він менше руйнує дороги, значно дешевше, має більший міжремонтний ресурс, тому значно частіше, ніж БМП, застосовується в миротворчих операціях і інших заходах з участю Збройних Сил.

В наступі та під час ведення ним оборонного бою бронетранспортери підтримують вогнем кулеметів піхоту відділення.

Бронетранспортер має броньовий захист від куль, сколків снарядів і уражаючих факторів зброї масового ураження. Він може як і БМП, долати водяні перешкоди вплаву без попередньої підготовки, але його ходові якості на воді кращі, ніж у БМП.

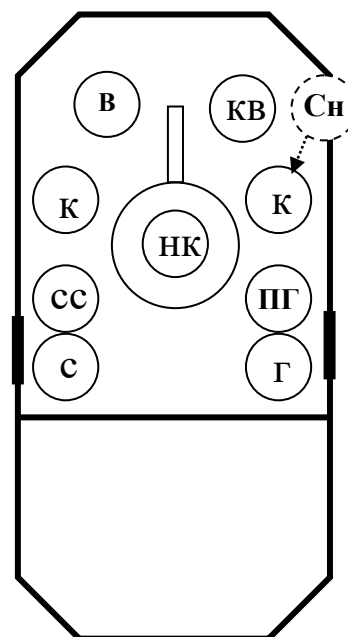

Рис. 1.2. Бронетранспортер БТР-80 і розміщення особового складу

Бойова і технічна характеристика бронетранспортера БТР-80 (слайд 10):

- бойова вага, т 13,6;
- екіпаж, чол. 3;
- десант, чол. 7;
- озброєння у башті, що обертається:
 - 14,5-мм кулемет КПВТ:
 - дальність стрільби по цілям, м:
 - наземним 2000;
 - повітряним 500;
 - швидкострільність, пострілів/хв.:
 - технічна 550...600;
 - бойова 70...80;
 - довжина, мм 1980;
 - маса, кг 52,2;
 - охолодження ствола – повітряне.
 - 7,62-мм кулемет ПКТ:
 - розміри патрону (калібр × довжина), мм 7,62 × 54;
 - початкова швидкість кулі, м/с 855;
 - прицільна дальність стрільби, м 2000;
 - темп стрільби, пострілів/хв. 650;
 - маса без коробки і стрічки, кг 10,5;
 - місткість магазинної коробки і стрічки, набоїв 250;
- боєкомплект, набоїв:
 - до кулемета КПВТ 500;
 - до кулемета ПКТ 2000;
- потужність двигуна, кВт (к.с.) 190 (260);
- максимальна швидкість, км/год.:
 - по шосе 80;
 - на плаву 10;
- запас ходу:
 - по шосе, км 600;
 - на плаву, годин 12.

Рис. 1.3 Бронетранспортер БТР-4 (Україна)

Бронетранспортер БТР-4 (слайд 11)

Бойова і технічна характеристика бронетранспортера БТР-4:

Основні параметри	
бойова маса, т	17,5...20 т 21,9...26 т (з додатковою бронею)
<u>екіпаж, осіб</u>	2 - 3 (водій, командир, на машинах з бойовим модулем є ще стрілець)
Десант	6...10 (залежно від модифікації)
габарити (L×B×H), мм	7 760 × 2 932 × (2 860...3 200)
кліренс, мм	475
Броня	
тип броні	сталева катана гомогенна різного спектру захисту
Озброєння	
основне озброєння	малокаліберна автоматична гармата типу 30-мм КБА-1 (2А72) або ЗТМ-1 або дві 23-мм автоматичні гармати 2А7М
калібр, марка та тип гармати	залежно від модифікації: 23-мм або 30-мм
Приціли	оптико-телевізійна система з лазерним далекоміром та стабілізацією кута зору у вертикальній та горизонтальній площині
Кулемети	1 × 7,62-мм танковий кулемет
Боєкомплект	400 (ЗТМ-1)
додаткове озброєння	залежно від модифікації: 30-мм автоматичний гранатомет АГ-17, ПТРК 9М113 «Конкурс» або «Бар'єр»
Загальні дані	
компонувальна схема	класична (у передній частині — відсік управління (місця механіка-водія і командира); у середині — моторно-трансмісійне відділення; у кормовій частині — десантне відділення)
Вартість, \$	1,1... 1,6 млн.
компанія-виробник	Україна, ХКБМ, Завод імені В. О. Малишева
роки виробництва	з 2008

роки експлуатації		з 2011
Двигун		ЗТД , 2-тактний 3-циліндровий
Підвіска		колісна 8×8
Швидкість руху, км/год.	по шосе	100 —110 км/год.
	по перетятій місцевості	60 км/год.
	на пливу	плаває зі швидкістю 8 —10 км/год
запас ходу по шосе, км		~ 690
допустимий нахил, град		25
підйом, що подолає, град		30
стінка, що подолає, м		0,5
рів, що подолає, м		2

Порівняльні характеристики бойових модулів БТР-4 (слайд 12)

Назва	Бойовий модуль «Гром»	Бойовий модуль «Шквал»	Бойовий модуль БМ-7 «Парус»	Бойовий модуль «БАУ-23х2»
Основне озброєння	автоматична гармата ЗТМ-2	автоматична гармата ЗТМ-1	гармата КБА-1 (2А72) або ЗТМ-1	дві автоматичні гармати 2А7М
Калібр гармати	30-мм	30-мм	30-мм	23-мм
Боєкомплект	360	360	300-400	400
Кулемет	спарений кулемет КТ-7,62	спарений кулемет КТ-7,62	танковий кулемет ПКТ	танковий кулемет ПКТ
Калібр кулемета	7,62-мм	7,62-мм	7,62-мм	7,62-мм
Боєкомплект	1200	2000	2000	2000
Автоматичний гранатомет	АГ-17	АГ-17	АГ-17	-
Калібр гранатомета	30-мм	30-мм (опційно)	30-мм	-
Боєкомплект	150	150	150	-

ПТРК	ПТРК 9М113 «Конкурс» або «Бар'єр»	ПТРК 9М113 «Конкурс» або «Бар'єр»	«Бар'єр»	-
Боєкомплект	4	2 або 4	4	-

Стрілецька зброя механізованого відділення

Автомат Калашникова АК-74 (рис 1.4, слайд 13)

Автомат Калашникова АК-74 є основною зброєю особового складу механізованого відділення для ураження живої сили противника.

Рис 1.4. Автомат Калашникова АК-74

Бойова і технічна характеристика автомата Калашникова АК-74:

- розміри патрону (калібр × довжина), мм 5,45 × 39;
- вага із знятим магазином (без магазину), кг 3,6 (3,3);
- довжина з багнетом, мм 1089;
- початкова швидкість кулі, м/с 900;
- темп стрільби, пострілів/хв. 600;
- бойова швидкострільність, пострілів/хв. 40...100;
- прицільна дальність, м 1000;
- дальність прямого пострілу по ростовій фігурі, м 625;
- місткість магазину, набоїв 30.

Ручний кулемет Калашникова РПК-74 (рис 1.5, слайд 14)

Рис 1.5. Ручний кулемет Калашникова РПК-74

Ручний кулемет Калашникова РПК-74 є автоматичною зброєю відділення. Призначений для ураження живої сили, вогневих засобів та неброньованих транспортних засобів противника.

Бойова і технічна характеристика ручного кулемета Калашникова РПК-74:

- розміри патрону (калібр × довжина), мм 5,45 × 39;
- вага кулемета, кг :
 - без магазину 4,7;
 - з магазином на 45 набоїв 5,46;
- довжина кулемета, мм 1060;
- довжина ствола, мм 590;
- кількість нарізів 4;
- початкова швидкість кулі, м/с 960;
- темп стрільби, пострілів/хв. 600;
- бойова швидкострільність, пострілів/хв. 150;
- прицільна дальність, м 1000;
- дальність прямого пострілу по ростовій фігурі, м 640;
- обслуга, чол. 1.

Станковий кулемет Калашникова ПКМС (рис 1.6, слайд 15)

Станковий кулемет Калашникова ПКМС призначений для ураження живої сили, вогневих засобів та неброньованих транспортних засобів противника. Може встановлюватися на станках.

Рис 1.6. Кулемет Калашникова ПКМС

Бойова і технічна характеристика станкового кулемета ПКМС:

- розміри патрону (калібр × довжина), мм 7,62 × 54;
- вага, кг:
 - кулемета без коробки і стрічки 7,5;
 - коробка із спорядженою стрічкою на 100/200 набоїв 3,9/8,0;
- довжина кулемета, мм 1173;
- довжина ствола, мм 658;
- кількість нарізів 4;
- початкова швидкість кулі, м/с 825;
- темп стрільби, пострілів/хв. 650;
- бойова швидкострільність, пострілів/хв. 250;

- прицільна дальність, м 1500;
- місткість стрічки, набоїв 100, 200;
- обслуга, чол. 2.

Снайперська гвинтівка Драгунова СВД (рис 1.7, слайд 16)

Рис 1.7. Снайперська гвинтівка СВД

Снайперська гвинтівка Драгунова СВД дозволяє знищувати важливі поодинокі цілі (офіцерів, спостерігачів, снайперів, розрахунки вогневих засобів, вертольоти противника, що низько летять).

Бойова і технічна характеристика снайперської гвинтівки СВД:

- розміри патрону (калібр × довжина), мм 7,62 x 54;
- вага, кг:
 - без магазину 3,7;
 - з магазином 4,52;
- довжина, мм 1370;
- довжина ствола, мм 620;
- кількість нарізів 4;
- початкова швидкість кулі, м/с 830;
- режим вогню поодинокий;
- темп стрільби, пострілів/хв. 30;
- прицільна дальність :
 - оптичний приціл, 1300;
 - відкритий приціл, м 1200;
- дальність прямого пострілу, м 640;
- місткість магазину, набоїв 10.

Ручний протитанковий гранатомет РПГ-7 (рис 1.7, слайд 17)

Рис. 1.7. Ручний протитанковий гранатомет РПГ-7

Постріл ОГ-7В

Постріл ТБГ-7В

Рис. 1.8 Постріли до ручного протитанкового гранатомету РПГ-7В2 для ураження неброньованих цілей

Ручний протитанковий гранатомет РПГ-7 призначений для боротьби з танками, БМП, САУ та іншими броньованими засобами, також може використовуватися проти живої сили противника (рис 1.8), яка знаходиться у легких польових сховищах.

Бойова і технічна характеристика ручного протитанкового гранатомета РПГ-7 (слайд 18):

- калібр, мм 40;
- тип протитанкової гранати ПГ-7ВЛ (ПГ-7ВР);
- вага гранати, кг 2 (2,2);
- бронепробивність, мм до 750;
- максимальна швидкість гранати, м/с 300;
- довжина, мм 960;
- бойова швидкострільність, пострілів/хв. 4...6;
- прицільна дальність, м 500;
- дальність прямого пострілу по цілі висотою 2 м, м 330;
- вага гранатомета, кг 6,3;
- обслуга, чол. 2.

Екіпіровка військовослужбовців відділення

Бойова екіпіровка -- сукупність предметів, які забезпечують виконання військовослужбовцем бойових завдань в бойовій обстановці.

Екіпіровка (слайд 19) включає спорядження та інше майно, призначене для військовослужбовців, і поділяється на носильну частину і частину, що перевозиться на бойових машинах або транспортом.

Носильна частина екіпіровки, як правило, знаходиться при солдаті і сержанті і включає:

- озброєння згідно штату (автомат (АКМ), ручний кулемет (РКК), ручний протитанковий гранатомет (РПГ), снайперська гвинтівка (СВД));
- боєприпаси;
- польове обмундирування (відповідно до норм постачання і пори року);
- спорядження;
- плащ-намет;
- сумки для перенесення магазинів;
- сумки для ручних гранат;
- флягу з водою;
- бронежилет;
- шолом сталевий;
- піхотну лопату;
- протигаз;
- загальновійськовий захисний комплект;
- індивідуальний перев'язувальний пакет;
- індивідуальний дегазаційний пакет.

У солдата повинні бути необхідна кількість боєприпасів, ручні осколкові, а за необхідністю, — і протитанкові гранати.

- для АК-74 - 4 магазини (120 патронів) (для стрільців); 12 магазинів (для розвідників);
- для РПК-74 - 360 патронів у магазинах;
- для ПКМ - 600 патронів у трьох коробках;
- для СВД - 40 патронів;
- для АГС-17 - 185 пострілів у трьох коробках;
- для ГП-25 - 10 пострілів;
- гранат - 2 (Ф-1 і РГД - 5).

Рішенням командира склад носильної частини екіпіровки може змінюватися (слайд 20).

Решта майна складає **частину екіпіровки, яка перевозиться** на бойовій машині піхоти (бронетранспортері, автомобілі), танку і розміщується в місцях, визначених порадиниками з експлуатації. Це, як правило, речовий мішок з такими речами: казанок, кухоль, ложка, сухий пайок, індивідуальна аптечка, засоби знезараження води, предмети особистої гігієни.

Солдат зобов'язаний тримати особисту зброю та екіпіровку в справному стані, постійно стежити за витрачанням боєприпасів, вчасно доповідати про те, що половину боєприпасів витрачено.

1.3. **Обов'язки особового складу відділення**

Обов'язки особового складу відділення пропонується вивчити самостійне (Додаток 1, стор. 187 – 191 Бойового статуту МТВ СВ ЗСУ, частина III).

2. **Загальні положення щодо організації бою (дій) механізованого відділення**

2.1 **Оборонний бій механізованого відділення** (слайд 42)

Оборонний бій (слайд 22) – вид загальновійськового бою, який ведеться з метою відбиття наступу противника, завдання йому максимальних втрат, утримання важливих районів (рубежів, об'єктів) місцевості і створення сприятливих умов для переходу в наступ або ведення інших дій.

Оборонний бій відділення (танка) включає послідовне виконання тактичних завдань, основними з яких є:

- нанесення ураження підрозділам противника при їх розгортанні і переході в атаку перед переднім краєм оборони;
- відбиття атаки противника і утримання зайнятого опорного пункту (позиції);
- знищення противника, який увірвався на передній край та вклинився в оборону.

Підрозділи можуть переходити до оборони (слайд 23):

- навмисно або вимушено;
- в умовах відсутності зіткнення з противником або безпосереднього зіткненні з ним.

Оборонний бій організовується завчасно або в ході бою, протягом тривалого часу або у стислі терміни.

Механізоване відділення в оборонному бою діє (слайд 24), як правило, у складі взводу в першій (в центрі, на правому або лівому фланзі), або другій лінії його бойового порядку. БМП (БТР) без десанту може виділятися для дій у вогневій засідці, у якості кочуючого вогневого засобу, у склад груп бойових машин взводу або бронегрупи батальйону (роти) (слайд 25).

Механізоване відділення (слайд 26) в оборонному бою займає і обороняє *бойову позицію*. Бойова позиція відділення – це смуга місцевості в межах опорного пункту взводу (в центрі, на флангах, на другій лінії) **до 100 м** по фронту, на якій обладнуються основні і запасні (тимчасові) позиції для вогневих засобів, що забезпечують можливість знищувати противника вогнем разом з сусідніми відділеннями перед фронтом і на флангах опорного пункту взводу. Усі підступи до неї повинні бути під дійсним, особливо фланговим і перехресним вогнем, а загородження і перешкоди добре проглядатися і прострілюватися (рис.2.1).

У межах бойової позиції механізованого відділення обладнуються (слайд 27):

- окопи для основної і запасної (тимчасової) вогневої позиції БМП (БТР), ручного кулемета, гранатомета, місць для стрільби стрільців, командира відділення;
- укриття для особового складу (перекрита ділянка траншеї, щілина, бліндаж);

- хід сполучення до БМП (БТР);
- ніші для бойових і господарських запасів;
- розширення для забезпечення зустрічного руху;
- відхоже місце;
- дренажна яма.

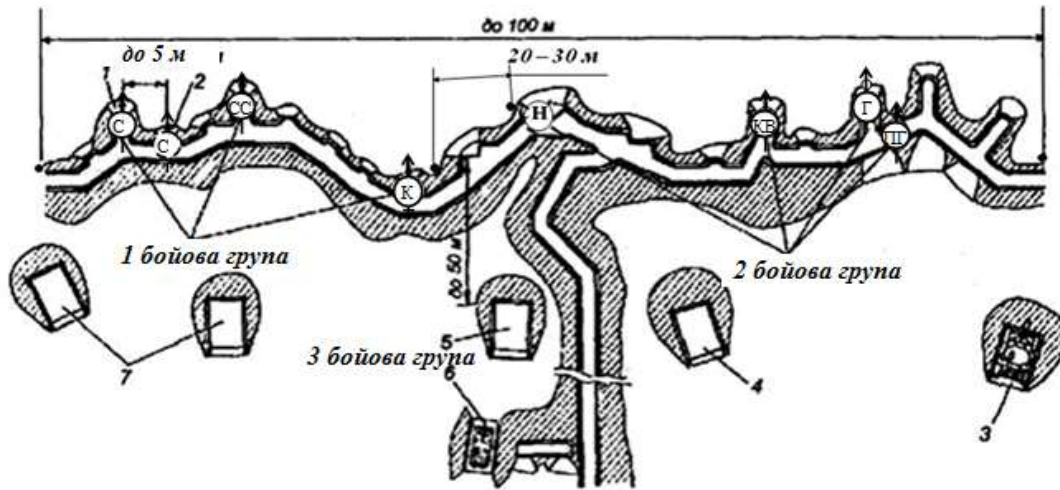

Рис. 2.1. Бойова позиція механізованого відділення в обороні при розміщенні бойовими групами (варіант):

- 1 – основне місце для стрільби (окоп); 2 – запасне місце для стрільби (окоп);
 3 – окоп для основної вогневої позиції танка; 4 – окоп для запасної вогневої позиції танка;
 5 – окоп для основної вогневої позиції БМП; 6 – укриття для БМП;
 7 – окопи для запасних вогневих позицій БМП;

При наявності часу може обладнуватись укриття для БМП (БТР). На бойовій позиції відділення або на її фланзі можуть розташовуватись вогневі засоби старшого командира (слайд 28).

Вогнева позиція для БМП (БТР) може обладнуватись у центрі бойової позиції відділення, на її фланзі або позаду неї на віддаленні до 50 м з таким розрахунком, щоб забезпечувалось приховане розташування, ведення спостереження за противником, прикриття відділення вогнем бойової машини, ураження противника з максимальної відстані та безпека особового складу відділення, можливість ведення зосередженого вогню, маневру з однієї вогневої позиції на іншу (в укриття).

Бойова позиція відділення включає основні та запасні вогневі позиції вогневих засобів і бойової машини піхоти (бронетранспортера, танка).

Основні вогневі позиції займаються для виконання основних вогневих завдань, поставлених підрозділу на визначений період бою.

Запасні вогневі позиції призначаються для здійснення маневру або вимушеного залишення основних вогневих позицій.

Для розміщення чергового вогневого засобу може обладнуватись **тимчасова вогнева позиція**.

Бойова позиція відділення, що розміщується на другій лінії опорного пункту взводу (запасній), повинна мати добрий обстріл перед своїм фронтом, у проміжках між відділеннями, що знаходяться попереду, а також у тил опорного пункту взводу.

Командир відділення на бойовій позиції розташовується у такому місці, звідки зручніше керувати підлеглими, спостерігати за місцевістю і сигналами командира взводу.

Відділення повинно бути готовим до здійснення маневру на загрозовий напрямок, ведення оборонного бою вночі та інших умовах обмеженої видимості, а також у випадку оточення.

Бойовий порядок механізованого відділення (слайд 29) – бойова лінія і БМП (БТР). Залежно від обстановки і рішення командира стрільці, кулеметник і гранатометник відділення у бойовій лінії розміщуються рівномірно (рис. 2.2, слайд 30) або розосереджено у складі бойових груп (“двійками”, “трійками”) (рис. 2.3, слайд 31). Відстань між військовослужбовцями при рівномірному розміщенні може бути до **14-16 м**, між бойовими групами – **20-30 м**, а між собою в групі – до **5 м**.

БМП (БТР), як правило, знаходиться у бойовому порядку відділення.

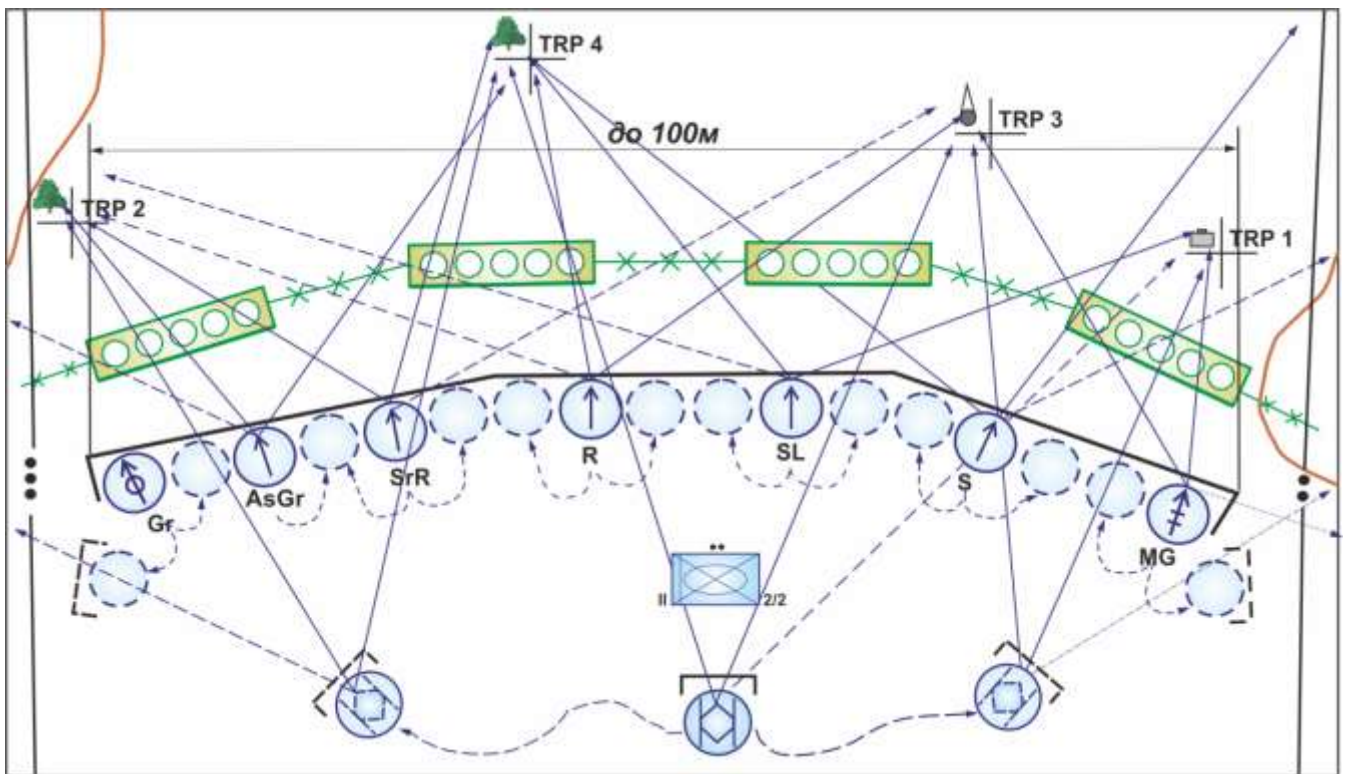

Рис. 2.2. Бойовий порядок механізованого відділення на БМП з рівномірним розміщенням особового складу

Завдання, які вирішуються бойовими групами в обороні:

Перша бойова група (у складі старшого стрільця (старшого групи), кулеметника та стрільця): ведення розвідки на відстані від 500 до 700 м; знищення живої сили і неброньованих засобів противника на відстанях від 500 до 300 м; використання найбільш підготовленого і фізично розвиненого солдата в резерві для посилення небезпечних місць (діє за вказівками командира відділення в залежності від умов обстановки).

Друга бойова група (у складі командира відділення, снайпера, гранатометника та стрільця – помічника гранатометника): ведення розвідки на відстані від 500 до 700 м; знищення живої сили противника і броньованих

засобів противника на відстанях від 300 до 500 м; охорона командира відділення.

Третя бойова група (у складі заступника командира бойової машини – навідника-оператора (кулеметника КВТ), механіка-водія (водія)): ведення розвідки з використанням оптичних прицілів бойової техніки на відстанях до 2000 м; знищення живої сили противника на відстанях до 2000 м; знищення броньованих цілей противника на відстані до 1500 м.

Кожному військовослужбовцю (рис. 3.3) визначаються 2 – 3 вогневі позиції, які необхідно змінювати після декількох черг (пострілів), і сектори обстрілу – основний і додатковий, які повинні перекриватися не менше ніж на 10 – 15 градусів (170 – 250 тисячних), створюючи зону суцільного вогню, сектор обстрілу в обороні – для кулеметника – до 120 градусів, для стрільця – до 40 градусів.

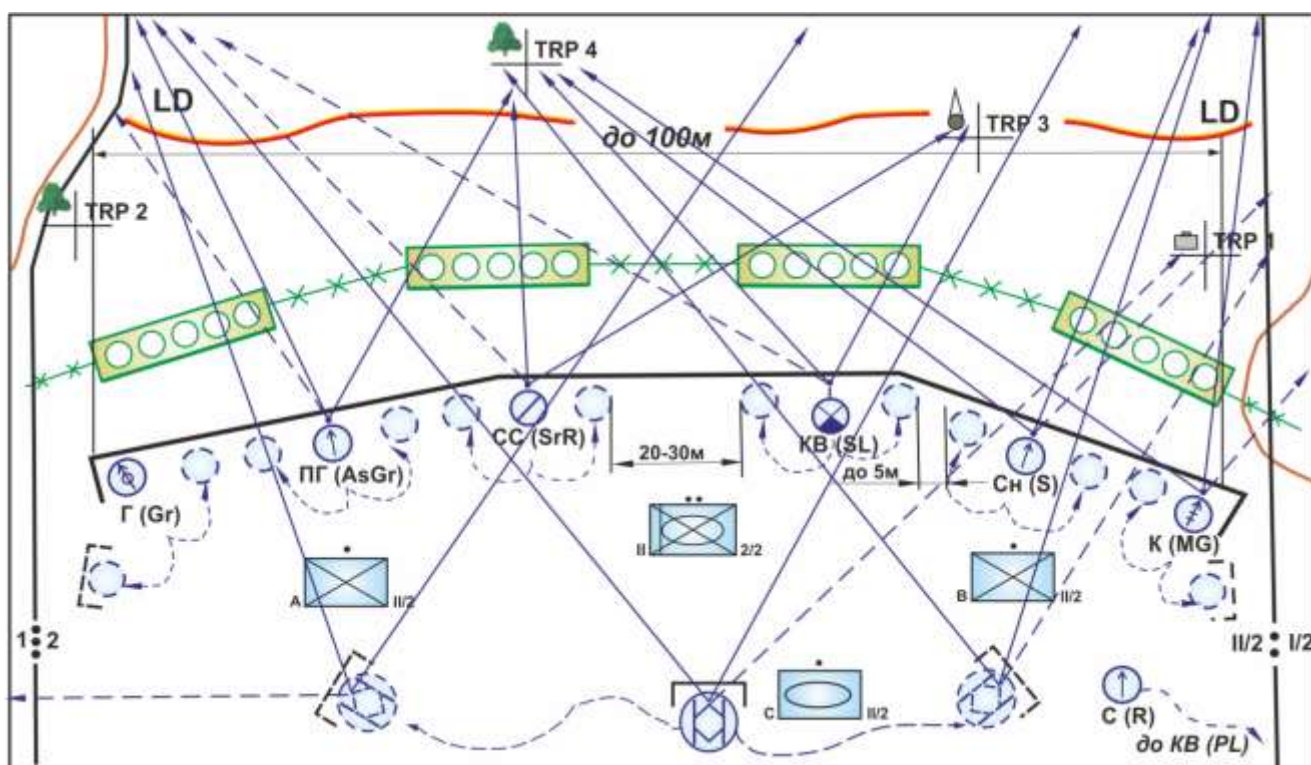

Рис. 2.3. Бойовий порядок механізованого відділення на БМП з розподілом на бойові групи

Висування на вогневі позиції здійснюється під вогневим прикриттям чергового вогневого засобу і вогню БМП (БТР).

Щоб зменшити вірогідність знищення БМП (БТР) і танків вогнем ПТРК, для кожної одиниці бойової техніки обладнуються 1 – 2 укриття (за зворотними скатами висот, у лісі і т.п.).

2.2. Наступальний бій механізованого відділення (слайд 42)

Наступальний бій (слайд 31) – вид загальновійськового бою, який проводиться з метою розгрому (знищення) противника та оволодіння важливими районами (рубежами) місцевості або об'єктами. Він полягає в ураженні противника всіма наявними засобами, рішучій атаці переднього краю його оборони, стрімкому просуванні у глибину його бойового порядку,

знищенні та полоненні живої сили, захопленні ОВТ, матеріальних засобів оволодінні визначеним районом (рубежем) місцевості, об'єктом.

Наступальний бій відділення включає послідовне виконання тактичних завдань, основними з яких є:

- зайняття вихідного положення для наступу;
- висування до рубежу переходу в атаку і розгортання в бойовий порядок;
- подолання інженерних загороджень і природних перешкод;
- атака і знищення противника на передньому краї оборони, оволодіння визначеним об'єктом;
- розвиток наступу у глибині оборони і переслідування противника.

Відділення може наступати на противника, який обороняється, наступає або відходить. Наступ на противника, який наступає, здійснюється шляхом ведення *зустрічного бою*; на противника, який відходить, – *переслідуванням*. Наступ на противника, який обороняється, в залежності від готовності його оборони і ступеня нанесеного йому вогневого ураження здійснюється *висуванням із глибини (з ходу)* або *із положення безпосереднього зіткнення з ним* (рис. 2.4, слайд 32).

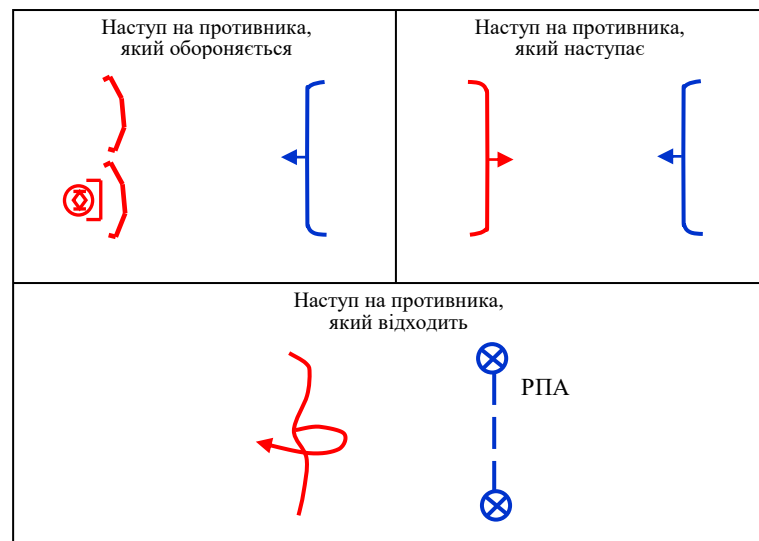

Рис. 2.4. Види наступального бою

Наступ з висуванням із глибини (з ходу) зазвичай починається з вихідного району і здійснюється шляхом послідовного розгортання підрозділів для атаки. Підготовка до наступу проводиться у вихідному районі, який призначається на відстані **20-40 км** від переднього краю оборони противника, де взвод (відділення, танк) розташовується приховано у визначеному йому місці у постійній готовності до відбиття можливого нападу противника, для чого обладнуються фортифікаційні споруди.

Сутність цього способу (слайд 33, рис. 2.4) переходу в наступ полягає у тому, що підрозділи під прикриттям ударів авіації й вогню артилерії, висуваючись із глибини, послідовно розгортаються з похідного у передбойовий та бойовий порядок і безупинно переходять в атаку.

Для забезпечення організованого висування, розгортання у бойовий порядок і одночасної атаки противника призначаються (рис. 2.5):

- маршрут висування;
- вихідний пункт;
- рубежі (пункти) розгортання;
- рубіж переходу в атаку
- а за умов атаки механізованих підрозділів у пішому порядку – рубіж спішування.

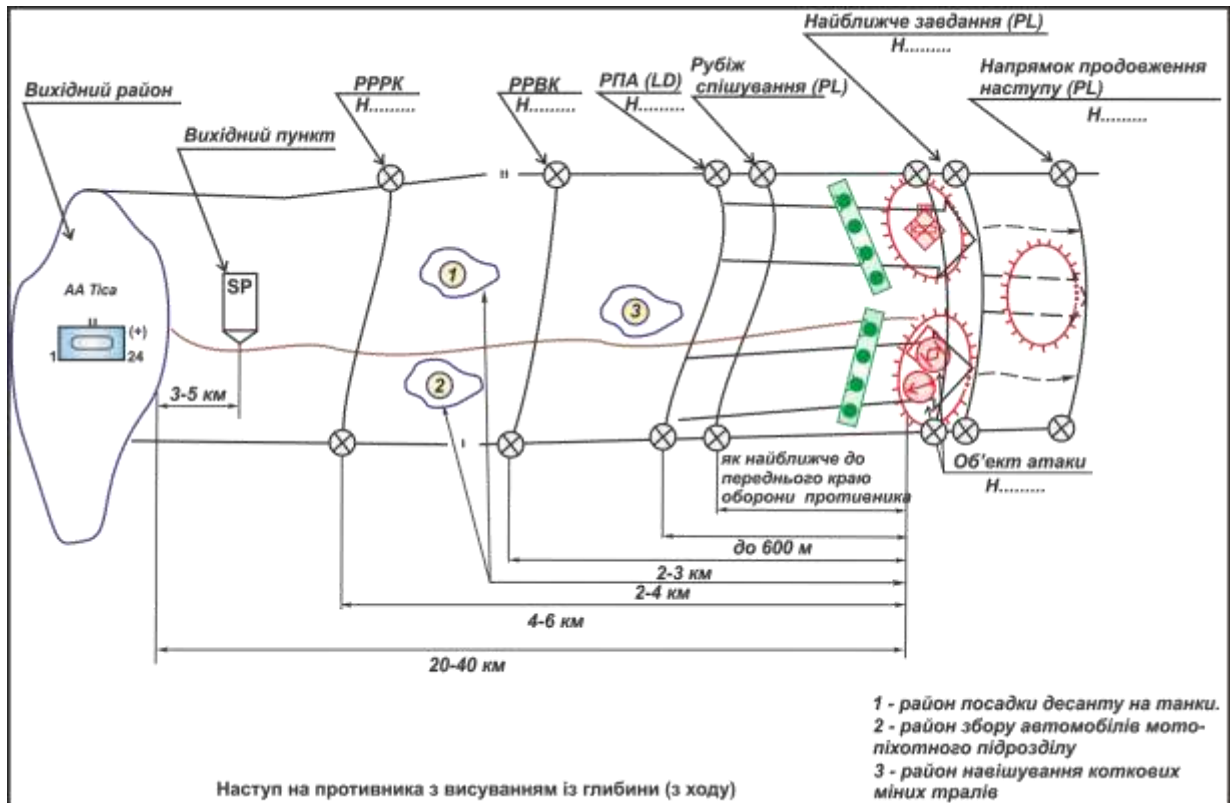

Рис. 2.4. Райони та рубежі (пункти), які призначаються під час наступу з ходу

Маршрут висування, як правило, вказується від вихідного пункту (рубежу) до рубежу розгортання у ротні колони, після чого підрозділи прямують колонними шляхами. Маршрут висування вибирається по дорогах, які мають природні маски, з таким розрахунком, щоб підрозділи мали можливість висуватися приховано та з максимальною швидкістю.

Рубежі (пункти) розгортання підрозділів призначаються з метою забезпечення послідовного та організованого розгортання підрозділів з похідного порядку в бойовий. Вони визначаються з таким розрахунком, щоб забезпечити високий темп їх висування і зменшити ймовірність ураження вогневыми ударами противника.

Вихідний пункт (рубеж) призначається для своєчасного початку висування підрозділів з вихідного району. Віддалення вихідного пункту (рубежу) від вихідного району може досягати 5 – 10 км, що забезпечує витягування колони батальйону із засобами посилення й початок руху із заданою швидкістю.

Рубіж розгортання у ротні колони призначається поза межами досяжності вогню прямою наводкою гармат, танків і ПТКР противника на відстані **4-6 км** від переднього краю його оборони.

Рубіж (пункт) розгортання у взводні колони призначається, у міру можливості, за складками місцевості, на відстані **2-3 км** від переднього краю оборони противника, а на відкритій місцевості і на більшій відстані. Висування до нього здійснюється у складі роти. Із досягненням ротою рубежу розгортання у взводні колони взвод без зупинки виходить на свій напрямок і стрімко продовжує просування до рубежу переходу в атаку.

Рубіж переходу в атаку вибирається так, щоб вихід на нього здійснювався приховано, а його віддалення забезпечувало ведення дійсного вогню з основних видів зброї взводу і досягнення переднього краю оборони противника у встановлений час («Ч»). Оскільки механізовані і танкові підрозділи з переходом в атаку повинні взаємно підтримувати один одного вогнем, віддалення цього рубежу від переднього краю оборони противника не може бути більшим, ніж дальність дійсного вогню кулеметів та автоматів. Отже рубіж переходу в атаку призначається на віддаленні до 600 м від переднього краю оборони противника. Залежно від умов місцевості і характеру оборони противника віддалення може бути іншим. З виходом на рубіж переходу в атаку відділення займає своє місце в лінії бойових машин взводу, витримуючи при цьому напрямок руху для виходу на призначений об'єкт атаки.

Рубіж спішування призначається якнайближче до переднього краю оборони противника в місцях, що укриті від вогню його кулеметів і протитанкових засобів ближнього бою противника. Іноді він може збігатися з рубежем переходу в атаку, бути попереду або більш віддаленим. Він має забезпечити безпечність від розривів своїх снарядів та мін (гранат), досягнення високої швидкості атаки і найменше напруження зусиль особового складу механізованих підрозділів. З досягненням рубежу спішування особовий склад висаджується з БМП (БТР), розгортається в бойову лінію і продовжує наступ у пішому порядку.

Для узгодження дій механізованих, танкових, гранатометних підрозділів з артилерійськими підрозділами, що ведуть вогонь із закритих вогневих позицій, призначається *рубіж безпечного віддалення від розривів своїх снарядів і мін*. Безпечним віддаленням для особового складу, який атакує противника у пішому порядку, рахується **400 м**; для БМП (БТР) – **300 м**; для танків – **200 м**.

Для посадки на танки механізованих підрозділів на віддаленні **2-4 км** від переднього краю оборони противника призначається *рубіж посадки десантом на танки*. Зазвичай він обирається в місцях, що забезпечують приховану і швидку посадку.

Залежно від обстановки і характеру місцевості віддалення цих пунктів (рубежів) може бути іншим.

Сутність переходу в наступ із положення безпосереднього зіткнення з противником полягає (слайд 34) в тому, що, наступ підрозділів здійснюється в заздалегідь створеному бойовому порядку з вихідного положення для наступу, створеного у положенні оборони після перегрупування або зміни підрозділів.

Робота командирів підрозділів щодо організації наступу здійснюється на місцевості. При такому способі переходу в наступ підрозділи мають можливість вивчити противника і місцевість. Однак вони змушені перебувати відносно тривалий час у зоні впливу вогневих і розвідувальних засобів противника ближньої дії.

Як видно із визначення сутності, у випадку наступу із положення безпосереднього зіткнення з противником можливо декілька варіантів дій. Основні з них: перший – перехід у наступ з положення оборони після *перегрупування*; другий – зайняття вихідного положення для наступу після висування з глибини і зміни підрозділів, які діяли *попереду*.

Вихідне положення для наступу для відділення, як правило, складається з ділянки траншеї, прилеглого до неї ходу сполучення, вогневої позиції БМП (БТР) і доданих вогневих засобів на вихідній позиції взводу (рис. 2.5).

Рубіж переходу в атаку, як правило, призначається по рубежу першої траншеї.

Вихідне положення для наступу займається після необхідного *перегрупування* підрозділів у положенні оборони або їх зміни.

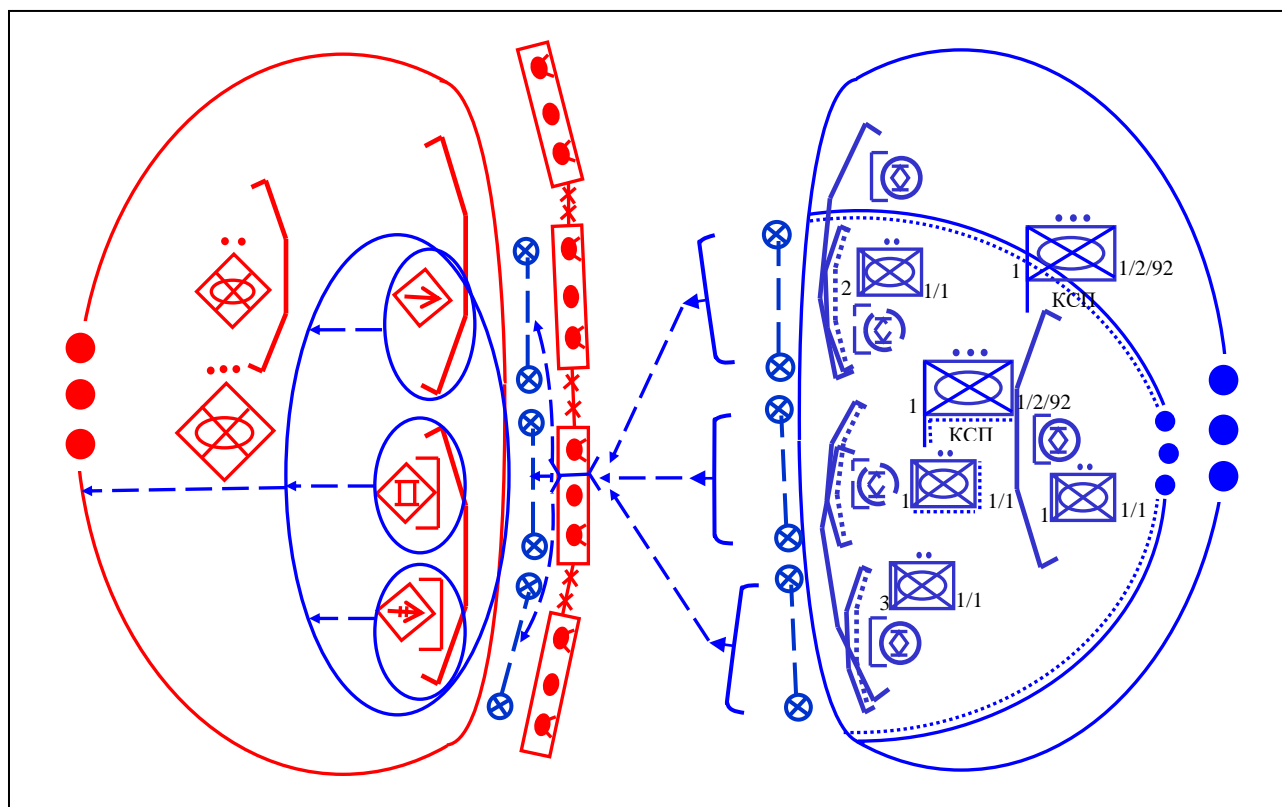

Рис. 2.5. Перехід у наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником

Перегрупування – це організоване переміщення підрозділу, який знаходиться у безпосередньому зіткненні з противником в опорному пункті (на позиції, ділянці траншеї, яку він займає), з метою створення бойового порядку і зайняття вихідного положення для наступу. Перегрупування може здійснюватись по фронту або з відведенням підрозділу в глибину оборони.

У ході перегрупування особовий склад механізованого відділення взводу роти першого ешелону по траншеях і ходах сполучення приховано

переміщується на свою ділянку у вихідній позиції взводу і займає вихідне положення для наступу у першій траншеї. БМП (БТР) відділення займає вогневу позицію поруч з відділенням або за ним на відстані **до 50 м**. У разі неможливості прихованого переміщення вона залишається на своїй вогневій позиції і використовується для ведення вогню прямою наводкою або висувається до відділення під час вогневої підготовки атаки.

Відділення наступає у складі взводу у першій або другій бойовій лінії і атакує у пішому порядку на фронті **до 50 м**. Механізоване відділення може додаватися танковому взводу, у цьому випадку воно наступає за ним на відстані **до 100 м**.

Змістом бойового завдання підрозділів у наступальному бою є розгром противника і оволодіння певним рубежем (районом) місцевості у визначений термін. Головним об'єктом дій підрозділів, що наступають, є, безумовно, противник. Тільки зі знищенням (полоненням) його живої сили, ураженням (захопленням) засобів боротьби створюються умови для досягнення мети бою.

Бойове завдання механізованого відділення (слайд 35) у наступальному бою включає об'єкт атаки і напрямок продовження наступу. В окремих випадках, коли перед фронтом наступу противник не розвіданий, під час ведення наступального бою в особливих умовах і під час постановки бойового завдання по радіо взводу може бути вказаний тільки напрямок наступу (рис. 2.6, слайд 34).

Об'єктом атаки механізованого відділення, як правило, є жива сила, а також танки, гармати, ПТРК, кулемети й інші вогневі засоби противника, що розташовані в першій траншеї і у найближчій глибині перед фронтом наступу відділення.

Напрямок продовження наступу відділення визначається так, щоб забезпечувалося оволодіння об'єктом атаки взводу (слайд 34).

З оволодінням визначеним об'єктом атаки відділення продовжує безупинний наступ у зазначеному напрямку, під час якого йому ставиться нове бойове завдання (об'єкт атаки).

У тісному взаємозв'язку з поставленими підрозділам завданнями будується їх **бойовий порядок**. Він повинен відповідати замислу бою і умовам обстановки. Бойовий порядок будується так, щоб забезпечити успішний розгром противника, рішуче зосередження зусиль на обраному напрямку, тісне і безперервне поєднання вогню, руху і маневру в ході наступального бою, можливість своєчасного нарощування зусиль із глибини, використання вигідних умов місцевості, найменшу уразливість підрозділів від ударів усіх видів зброї противника, безперервну взаємодію і зручність управління підрозділами.

Бойовий порядок відділення, яке наступає у пішому порядку, складається з бойової лінії та БМП (БТР) (слайд 36, рис. 2.6), що діє за особовим складом на відстані **100-200 м**, на одному з флангів відділення або безпосередньо у бойовій лінії. Військовослужбовці у бойовій лінії діють з інтервалом **6-8 м (8-12 кроків)**, для зручності ведення вогню і кращого використання місцевості (місцевих предметів) вони можуть висуватися вперед або зміщатися вбік, не порушуючи загального фронту наступу і не заважаючи діям сусідів.

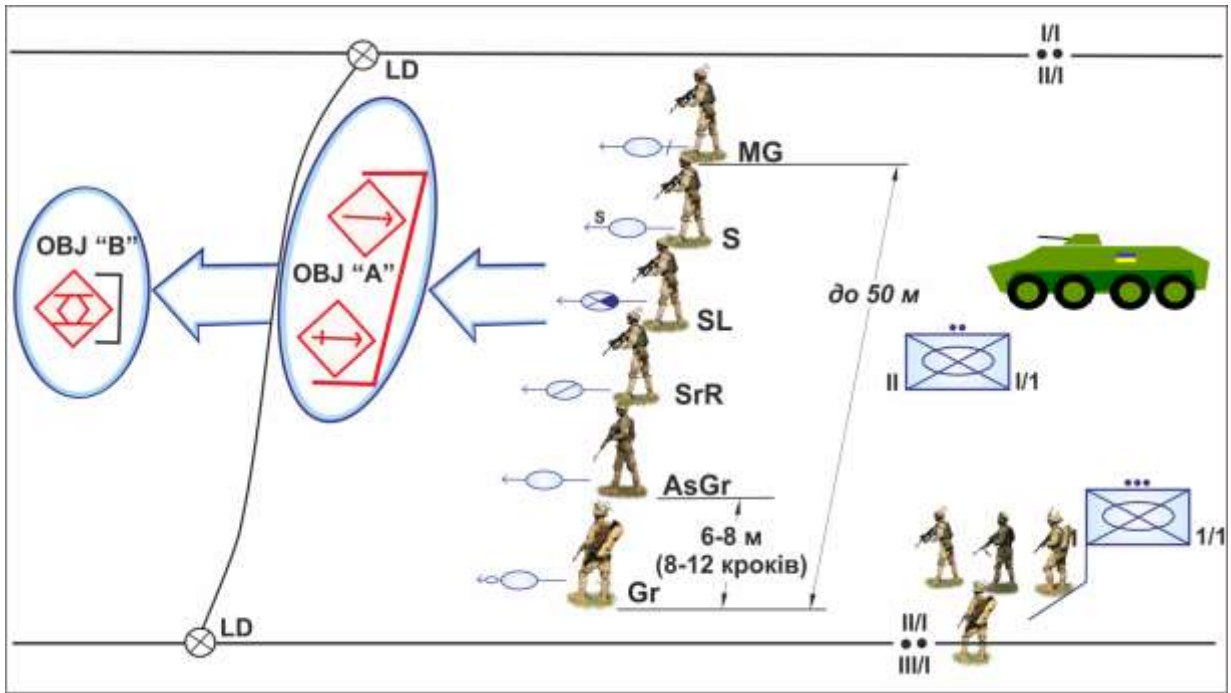

Рис. 2.6. Бойовий порядок і бойове завдання механізованого відділення, яке наступає в пішому порядку

З метою (слайд 37) підвищення ефективності виконання завдань у наступальному бою при діях у траншеях, ходах сполучення, а також в особливих умовах ведення бою у відділенні можуть створюватися бойові групи (“двійки”, “трійки”) (рис. 2.7), які ведуть наступ з інтервалом між собою **20-25 м**, а між солдатами в них – **3-5 м**. Бойові групи можуть діяти в лінію, уступом або в дві лінії (одна за другою). За своїм призначенням бойові групи можуть бути маневреними і вогневими.

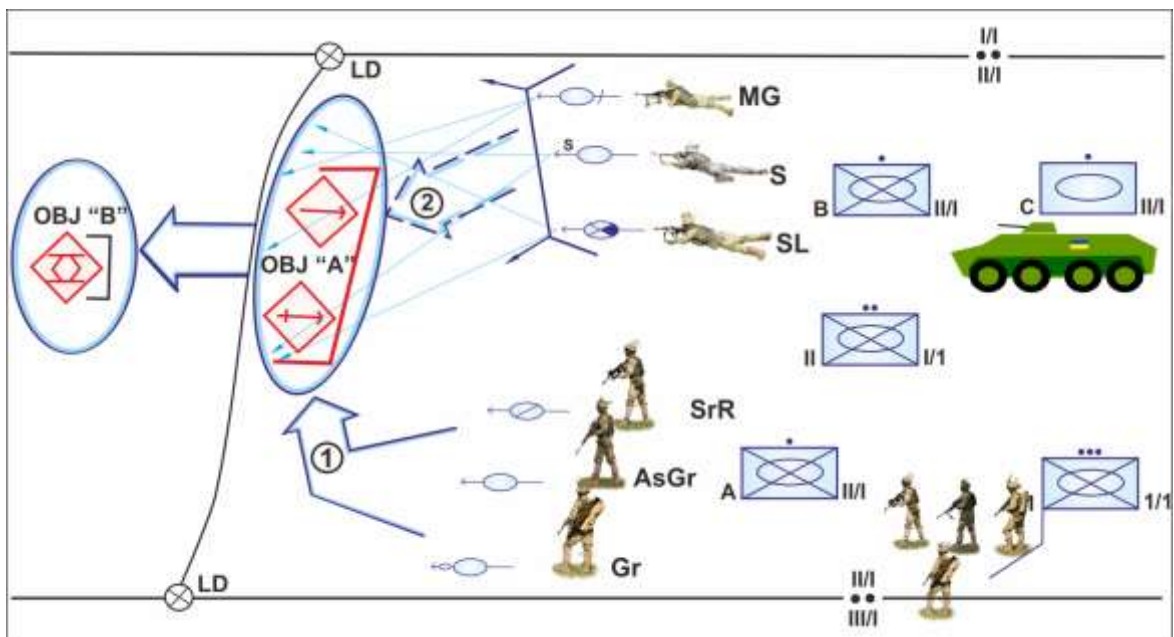

Рис. 2.7. Бойовий порядок і бойове завдання механізованого відділення з розподілом на бойові групи (варіант)

Маневрена група призначається (слайд 37, рис. 2.7) для оволодіння об'єктом атаки, знищення противника в траншеї (очищення траншеї), здійснення маневру для виходу у фланг і тил противнику, закріплення досягнутого рубежу і виконання інших завдань. У деяких випадках вона може проробляти проходи у мінно-вибухових і невибухових загородженнях, виконуючи функції групи розгородження. Старшим групи, як правило, призначається старший стрілець.

Вогнева група призначається для прикриття дій маневреної групи, заборони підходу (маневру) противника до тих, хто обороняється, завершення знищення живої сили і вогневих засобів противника в об'єкті атаки і захоплення його спільно з маневреною групою. Очолює вогневу групу, як правило, командир відділення.

Командир відділення завжди перебуває з відділенням. У ході ведення наступального бою він повинен керувати підлеглим особовим складом і вогневими засобами та, виходячи із обстановки, уточнювати їм завдання. При діях у пішому порядку командир відділення управляє командами і сигнальними засобами, знаходячись у бойовому порядку відділення.

3. Робота командира відділення з організації бою (слайд 38)

Підготовка бою (дій) розпочинається з отриманням бойового наказу (розпорядження) або орієнтування старшого командира про майбутні дії і продовжується впродовж усього періоду часу, відведеного на приведення підрозділу в готовність до виконання завдання.

Підготовка бою (дій) включає (слайд 39):

- організацію бою (дій);
- підготовку підрозділу до застосування;
- практичну роботу командира в підлеглих підрозділах та інші заходи.

Порядок роботи командира відділення з підготовки бою (дій) залежить від конкретної обстановки, отриманого завдання і наявності часу.

Командир відділення (танка) з отриманням бойового завдання повинен (слайд 40):

- зрозуміти завдання взводу, відділення (танка) і сусідів, порядок і терміни його виконання, час готовності до дій;
- з'ясувати де противник і що він робить, місця розташування його вогневих засобів;
- вивчити місцевість, її захисні і маскувальні властивості, прохідність, умови спостереження і ведення вогню;
- врахувати стан погоди, час доби та інші чинники, які впливають на виконання завдання;
- визначити порядок дій відділення (екіпажа танка) і завдання особовому складу;
- провести бойовий розрахунок;
- віддати бойовий наказ.

При проведенні бойового розрахунку командир відділення повинен: визначити склад бойових груп та їх старших, місця в бойовому порядку і порядок розміщення в БМП (БТР), призначити спостерігача і зв'язківця, за необхідності направляючого.

У бойовому наказі при постановці завдань особовому складу командир механізованого відділення (танка) повинен вказати місце і завдання кожного військовослужбовця, визначити порядок спостереження і ведення вогню. Під час дій механізованого відділення у складі бойових груп командир повинен поставити завдання кожній групі і довести порядок взаємної підтримки. Крім того, командир відділення (танка) у бойовому наказі доводить сигнали взаємодії, управління, оповіщення і порядок дій за ними.

Після віддання бойового наказу командир відділення (танка) організовує підготовку відділення (танка) до виконання завдання, особисто перевіряє виконання встановлених робіт і доповідає командирі взводу про готовність до бою (дій).

В ході організації бою (дій) відпрацьовуються **бойові документи**. Для оборонного бою командир механізованого відділення (танка) відпрацьовує картку вогню механізованого відділення (танка).

ЗАКІНЧЕННЯ

Розглянутий у лекції навчальний матеріал має важливе значення у подальшому вивченню дисципліни «Загальна тактика». Незабаром за його тематикою проводитимуться два шестигодинних практичних заняття, на яких ми закріпимо навчальний матеріал, що наданий в даній лекції.

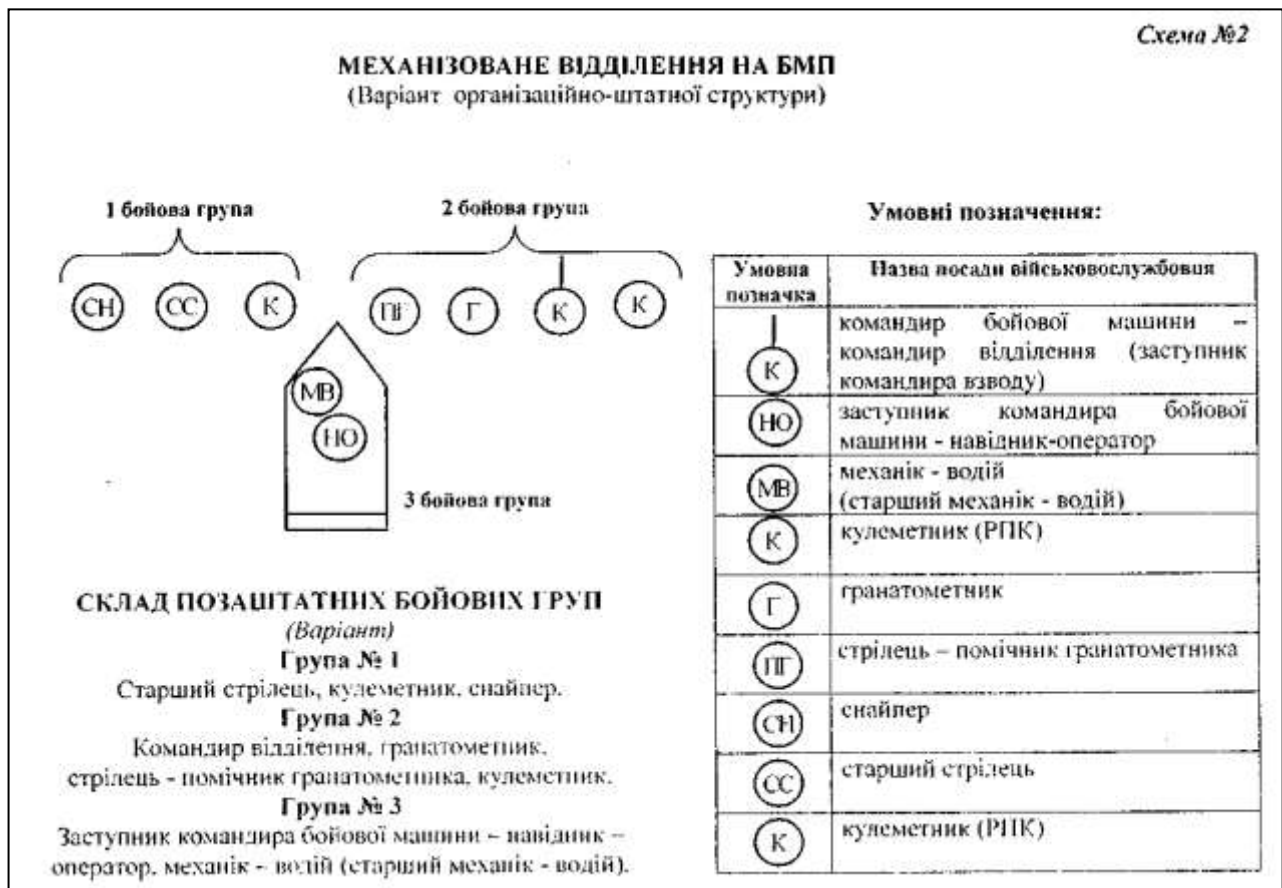
Знання цього матеріалу буде необхідне також при вивченні взводної тематики у VIII семестрі.

Лекцію розробив
Старший викладач кафедри
загальновійськових дисциплін

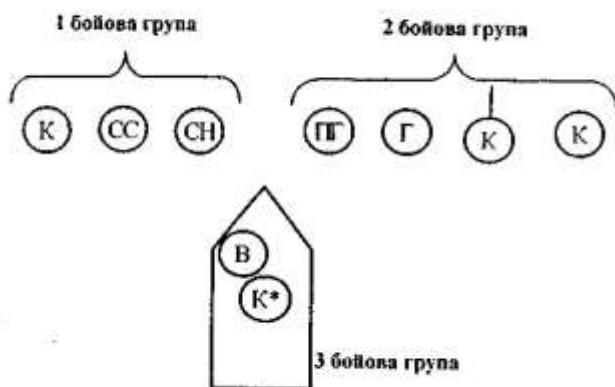
Геннадій ЗМІВСЬКИЙ

Лекція обговорена і схвалена
на засіданні кафедри,
протокол № _____
від « _____ » _____ 20 ____ р.

Варіанти організаційно-штатної структури механізованого відділення і поділяння його на бойові групи

МЕХАНІЗОВАНЕ ВІДДІЛЕННЯ НА БТР
(Варіант організаційно-штатної структури)

Умовні позначення:

Умовна позначка	Назва посади військовослужбовця
К	командир відділення
К*	кулеметник (БТР)
В	водій (старший водій)
К	кулеметник (РПК)
Г	гранатометник
ПГ	стрілець - помічник гранатометника
СН	снайпер
СС	старший стрілець
К	кулеметник (РПК)

СКЛАД ПОЗАШТАТНИХ БОЙОВИХ ГРУП

(Варіант)

Група № 1

Старший стрілець, кулеметник (РПК), снайпер.

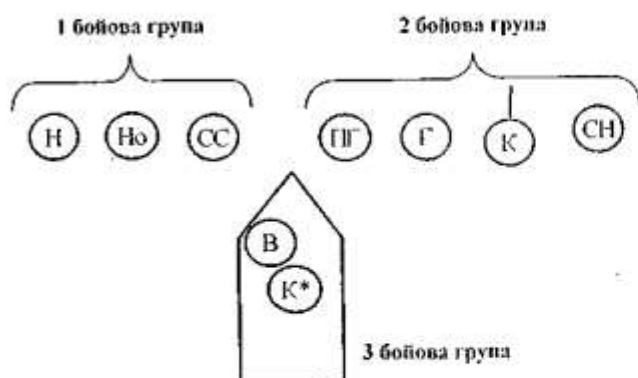
Група № 2

Командир відділення, гранатометник, стрілець - помічник гранатометника, кулеметник (РПК).

Група № 3

Кулеметник (БТР), водій (старший водій).

МЕХАНІЗОВАНЕ ВІДДІЛЕННЯ НА БТР
(Варіант організаційно-штатної структури)

Умовні позначення:

Умовна позначка	Назва посади військовослужбовця
К	командир відділення
К*	кулеметник (БТР)
В	водій
Н	навідник (ПК)
Но	номер обслуги
Г	гранатометник
ПГ	стрілець - помічник гранатометника
СН	снайпер
СС	старший стрілець

СКЛАД ПОЗАШТАТНИХ БОЙОВИХ ГРУП

(Варіант)

Група № 1

Старший стрілець, навідник (ПК), номер обслуги.

Група № 2

Командир відділення, гранатометник, стрілець - помічник гранатометника, снайпер.

Група № 3

Кулеметник (БТР), водій.

МЕХАНІЗОВАНЕ ВІДДІЛЕННЯ НА БТР
(підсилене вогнеметником)

СКЛАД ПОЗАШТАТНИХ БОЙОВИХ ГРУП

(Варіант)

Група № 1

Старший стрілець, кулеметник (РПК), снайпер, вогнеметник.

Група № 2

Командир відділення, гранатометник,
стрілець - помічник гранатометника, кулеметник (РПК).

Група № 3

Кулеметник (БТР), водій (старший водій).

Умовні позначення:

Умовна позначка	Назва посади військовослужбовця
К	командир відділення
К*	кулеметник (БТР)
В	водій (старший водій)
К	кулеметник (РПК)
Г	гранатометник
ПГ	стрілець- помічник гранатометника
СН	снайпер
СС	старший стрілець
К	кулеметник (РПК)
Вм	вогнеметник